

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛΛΑ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο Παράδεισος βυθίζεται...

Το παρακάτω ελαφρά διασκευασμένο και συντομευμένο κείμενο του Τάσου Καφαντάρη δημοσιεύτηκε στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα» στις 24/11/2008.

«Τουβάλου» στα πολυνησιακά σημαίνει «οκτώ μαζί». Αυτό ήταν το όνομα που διάλεξαν τα εννέα Νησιά Έλις (οκτώ κατοικήσιμα), όταν το 1978 απέκτησαν την ανεξαρτησία τους από τους Βρετανούς. [...] Ένας ξένοιαστος ψαρότοπος του Νοτιοδυτικού Ειρηνικού κάπου ανάμεσα στην Αυστραλία και στη Χαβάη, όπου ο χρόνος κυλούσε πάντα αργά και χαλαρά. Τα τελευταία 12 χρόνια, όμως, ο χρόνος μοιάζει να τρέχει απελπιστικά γρήγορα. Ο λόγος είναι ότι οι 11.000 νησιώτες βλέπουν την ελάχιστη γη τους να χάνεται μέρα με τη μέρα κάτω από τα πόδια τους! Η θάλασσα ανέβηκε τα τελευταία 100 χρόνια κατά 20 πόντους, αλλά την τελευταία δεκαετία το φαινόμενο φαίνεται ότι επιταχύνεται. Με το υψηλότερο σημείο των νησιών στα πέντε μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, οι κάτοικοι είναι σίγουροι ότι ο τόπος όπου γεννήθηκαν καταβαραθρώνεται και μέσα στα επόμενα 50 χρόνια θα πάψει να είναι κατοικήσιμος. Το αίτιο το αποδίδουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, άρα και στις βιομηχανικές χώρες που συμβάλλουν σε αυτό. Έτσι αποφάσισαν να γίνουν το πρώτο κυρίαρχο κράτος που δήλωσε επίσημα ότι χάνεται, αλλά και το πρώτο που απειλεί να πάει στα δικαστήρια τις ΗΠΑ και την Αυστραλία, ως υπαίτιους του χαμού του! [...]

Τα εκπεμπόμενα αέρια-κατάλοιπα καύσεων, με πρωτοστατούν¹ το διοξείδιο του άνθρακα, δημιουργούν ένα «ατμοσφαιρικό χαμάμ» για τον πλανήτη μας, θερμαίνουν αφύσικα την επιφάνειά του και οδηγούν στις απρόβλεπτες αλλαγές του κλίματος. Σύμφωνα με την έκθεση που παρουσίασε το 2001 ο IPCC (Διακυβερνητικό Παρατηρητήριο Κλιματικής Αλλαγής), στη διάρκεια του 21ου αιώνα αναμένεται αύξηση της θερμοκρασίας ως και κατά 10,8 βαθμούς, με δραματικές επιπτώσεις ανά τον κόσμο. Ξηρασία θα πλήξει τις περισσότερες περιοχές και 1,3 δισ. άνθρωποι θα βρεθούν χωρίς πόσιμο νερό. Αντίστροφα το ένα τέταρτο του ανθρώπινου πληθυσμού – αυτό που ζει στα ποτάμια της Ασίας – θα βρεθεί να παλεύει με πλημμύρες, καθώς οι παγετώνες των Ιμαλαΐων λιώνουν ταχύτατα. Η μάζιγα της ελονοσίας θα εξαπλωθεί από τα πολλαπλασιασμένα κουνούπια και

¹ Πρωτοστατούν: επικρατέστερο

μυριάδες πεινασμένα έντομα θα φάνε τις σοδειές. Η θάλασσα θα ανεβεί μισό μέτρο – κατά μέσον όρο – αλλά ενδέχεται να φθάσει και στο ένα μέτρο.

Το χειρότερο είναι όχι το ύψος της στάθμης, αλλά το ότι αφότου αρχίσει το φαινόμενο δεν έχει σταματημό: οι ωκεανοί θα συνεχίσουν να φουσκώνουν και τους επόμενους αιώνες, ακόμη κι αν εμείς σταματήσουμε να εκπέμπουμε θερμο-αέρια. Οι όλο και θερμότερες, όλο και πιο φουσκωμένες θάλασσες θα φέρουν αναπόφευκτα όλο και πιο συχνές και απρόβλεπτες θύελλες, όπως αυτές που έπνιξαν την Πράγα και γερμανικές, γαλλικές, ιταλικές και αγγλικές πόλεις το προηγούμενο καλοκαίρι. Η Νέα Ορλεάνη, η Νέα Υόρκη, η Βενετία και το Ρότερνταμ θα κινδυνέψουν να έχουν την τύχη των Τουβάλου. [...] Πέρα από την τρομακτικού μεγέθους καταστροφή παραγωγικών πόρων, ένας απίστευτος μεταναστευτικός εφιάλτης δεκάδων εκατομμυρίων ανθρώπων είναι προ των πυλών!

A3. Στο κείμενο περιγράφεται το φαινόμενο του θερμοκηπίου και οι επιπτώσεις του στον πλανήτη. Ως μαθητής/τρια με αφορμή το κείμενο αυτό αποφασίζεις να γράψεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) στους υπευθύνους της οργάνωσης για την προστασία του περιβάλλοντος Greenpeace, προκειμένου να τους ευαισθητοποιήσεις. Στην επιστολή σου αυτή, αφού εκθέσεις συνοπτικά κάποιες επιπτώσεις του φαινομένου του θερμοκηπίου, καταγράφεις τεκμηριωμένα μια πρωτοβουλία/δράση που, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσε να αναλάβει η οργάνωση, για να τις περιορίσει. Μπορείς να αξιοποιήσεις δημιουργικά πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από την ομώνυμη ποιητική συλλογή του νομπελίστα Οδυσσέα Ελύτη, η οποία δημοσιεύτηκε το 1971 από τις εκδόσεις Ίκαρος.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας
ο πετροπαιχνιδιάτορας
από την άκρη των ακρώ
κατηφοράει στο Ταίναρο
Φωτιά 'ναι το πηγούνι του
χρυσάφι το πιρούνι του.

Ο ΗΛΙΟΣ

Ε σεις στεριές και θάλασσες
τ' αμπέλια κι οι χρυσές ελιές
ακούτε τα χαμπέρια² μου
μέσα στα μεσημέρια μου
«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»
Από τη μέση του εγκρεμού
στη μέση του αλλού πελάγου
κόκκινα κίτρινα σπαρτά
νερά πράσινα κι άπατα
«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»
Με τα μικρά χαμίνια³ του
καβάλα στα δελφίνια του
.....
με τους λοξάτους⁴ πετεινούς
και με τα κουκουρίκου τους!

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο, ο Ήλιος εκδηλώνει την αγάπη του για το ελληνικό φυσικό τοπίο. Ποιες εικόνες του ελληνικού τοπίου αναδεικνύει; Παρατηρώντας το σύγχρονο ελληνικό τοπίο συμφωνείς με την οπτική του Ήλιου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι στο ημερολόγιό σου, με αφορμή το ποίημα που διάβασες, καταγράφεις την οπτική του Ήλιου για το ελληνικό φυσικό τοπίο. Παράλληλα, να εκθέσεις και τη δική σου οπτική (τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου) για το σύγχρονο ελληνικό φυσικό τοπίο.

Μονάδες 25

2 Χαμπέρια: τα νέα, οι ειδήσεις

3 Χαμίνια: τα παιδιά που γυρίζουν στους δρόμους

4 Λοξάτους: τους παράξενους